

Univerzita Palackého
Filozofická fakulta
Katedra historie

Johann Ospald, bělidlo a úpravna Oskava

(1870) 1892 - 1951

Inventář

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce:

PhDr. Karel Chobot

Autor práce:

Pavla Lukešová

Olomouc

2012

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou bakalářskou práci vypracovala samostatně
na základě uvedených pramenů a literatury

V Olomouci 17. května 2012

.....

Podpis

Touto formou bych chtěla poděkovat za trpělivé vedení mé práce, rady a připomínky především PhDr. Karlu Chobotovi a Mgr. Mileně Kallerové ze Zemského archivu Opava, pobočka Olomouc.

Obsah

Úvod	5
I. Vývoj původce archivního fondu	7
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	15
III. Archivní charakteristika archivního fondu	16
IV. Stručný rozbor archivního fondu	19
V. Záznam o uspořádání archivního fondu	19
Seznam použitých pramenů a literatury	20
Inventární seznam	22
Jmenný rejstřík	51
Místní rejstřík	56
Přílohy	60
Tiráž	67
Resumé	68

Úvod k bakalářské diplomové práci

Jako studentka oboru archivnictví na Univerzitě Palackého Olomouc představuji svou diplomovou bakalářskou práci v podobě inventáře k dříve nezpracovanému archivnímu fondu Johann Ospald, bělidlo a úpravna Oskava, který je uložen v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc. Ve formě archivní pomůcky jsem si chtěla vyzkoušet tvůrčí práci archiváře, kterou jsem do této doby znala spíše jen z teoretické stránky z hodin archivnictví a později z trochu větší části z praxe rovněž v olomoucké pobočce Zemského archivu Opava, kterou jsem absolvovala ve svém druhém ročníku studia.

Pro vyhotovení inventáře jsem použila, několik pramenů a literatury, na jejichž základě jsem pracovala. Ze Státního okresního archivu Olomouc jsem čerpala především z archivního fondu Okresního úřadu Šternberk, v němž jsem nahlédla do živnostenských rejstříků pro obce Oskava a pro soudní okres Uničov. Dále jsem čerpala z gruntovní knihy archivního fondu Velkostatek (dále VS) Úsov – Nové Zámky v olomoucké pobočce Zemském archivu Opava. V pobočce jsem také pracovala s firemním spisem bělidla, jenž je uložen v archivním fondu Krajského soudu Olomouc. V neposlední řadě zmiňuji zpřístupněný digitalizovaný archivní fond matrik. Bohužel samotný archivní fond obce Oskava, který se nachází ve Státním okresním archivu v Šumperku je veden jako nezpracovaný. S odkazem na vyjádření tamních pracovníků se ale ve fondu po zběžném prohledání nic bližšího k problematice bělidla a úpravny Johanna Ospalda v Oskavě nevyskytuje. Ovšem tuto možnost nelze do budoucna zcela vyloučit.

Místopisné informace jsem čerpala v první řadě z Vlastivědy Moravské II. a to pro okres Unčovský a Rýmařovský z roku 1922, především část Oskava od V. Pinkavy, a dále díl pro Olomoucký okres vydaný v roce 1932 s kapitolou o panství Třemešek od J. Březiny. Nesmím opomenout ani Historický místopis Moravy a Slezska, sv. III. a IV. od Josefa Bartoše či Historický místopis země Moravsko – Slezské od L. Hosáka. Díky biografii Ztracená Oskava jsem se dostala k zajímavým svědeckým pamětníkům. Autorkou je sice amatérská spisovatelka Helena Nováková, ale k použití této literatury do své bakalářské práce jsem se rozhodla po zvážení faktu, že se za ni postavil Doc. PhDr. František Spurný, Csc., který ji jako odborník na záležitosti Severní Moravy vyzdvihl. Bohužel musím uvést, že autorka se odkazuje na prameny, které ale neuvádí

v citacích, takže nejdou dohledat. Ačkoli na sebe v knize zveřejnila kontakt, nepodařilo se mi s ní spojit, ale po konzultaci s vedoucím práce, panem PhDr. Karlem Chobotem jsem se rozhodla z této publikace čerpat. Od samotného Františka Spurného jsem pak použila některé jeho články uveřejněné ve sborníku vydaném k příležitosti 40-ti let vzniku n.p. Moravolen Šumperk Příspěvky k dějinám Inářství na Severní Moravě z roku 1986.

Pro samotné uspořádání fondu jsem pak hledala inspiraci v příspěvku uvedeném v Archivním časopise č. 46 z roku 1996 od K. Smutné K využití umělých schémat pro zpracování archivních fondů z podnikových archivů, či ve Zvláštní příloze Sborníku archivních prací č. 10 z roku 1960. Díky odborné publikaci Zušlechťování textilií od J. Debnického z roku 2008 jsem mohla blíže přiblížit i samotný pracovní postup a chemický proces, který se v bělidle odehrává. Veškeré bibliografické údaje k pramenům a literatuře uvádím v seznamu na konci úvodu inventáře.

Věřím, že v tuto chvíli již zpracovaný archivní soubor archivního fondu a k němu vyhotovený inventář přispěje k dalšímu bádání historiků, pro něž se takto otevírá nová možnost k nahlédnutí do archivních pramenů. Mě samotnou těší, že jsem měla možnost takovou archivní pomůcku vytvořit. Myslím, že se jedná o jednu ze stěžejních dovedností, které by si měl archivář ze školy odnést navzdory skutečnosti, že mnohému se naučí jedině dlouholetou praxí až v některém z archivů.

I. Vývoj původce archivního fondu

Poloha a správní vývoj obce Oskava

Oskava jako samostatná obec leží v údolí řeky Oskavy přibližně 14 km severně od Uničova. Již od 13. století byly známy ve zdejších okolí naleziště na železnou rudu, která se těžila v této oblasti řadu let. Jako její původní názvy se v literatuře udávají jména Stančín nebo Tenčín.¹ V 16. století se zde nacházely 3 hamry, které řídil k tomu určený panský úředník neboli správce. Jedním takovým byl za pánů z Boskovic i městský písař z Litovle, Petr Zanzinger.² Po skončení hutnické tradice se místní výroba soustředila spíše na dřevařské, mlýnské podniky a do popředí se dostává textilní výroba.³ Co se týče duchovní správy, spadala k filiálnímu kostelu v Mladoňově. Roku 1771 byla „jakási stará budova“ přestavěna na kostelík.⁴ Nynější kostel pochází z roku 1803 a je zasvěcen sv. Floriánovi. Samostatná fara, k níž byly přifařeny ještě obce Mostkov a Nemrlov, byla zřízena roku 1843.⁵

Obec se nachází na místě, které správně spadalo postupně do několika panství, soudních a politických okresů. Původně Oskava patřila pod šumvaldské panství, ale později byla přičleněna ještě společně se Šumvaldem k panství úsovskému, pod nímž vydržela až do zrušení poddanství roku 1848. Poté spadala k soudnímu okresu Uničov, který byl ale zároveň součástí politického okresu Litovel. Později, od roku 1909 správně spadá pod okres Šternberk. Během let 1938-1945 byla obec oficiálně přiřazena k landrátu Šternberk a přičleněna k Německu jako součást Sudet. Oskava se po 2. světové válce rozrostla díky okolním vesnicím, které byly roku 1960 k obci katastrálně a správně připojeny.⁶

¹ Pinkava, V.: Oskava. In: Kratochvíl, A. (red.) Vlastivěda Moravská. II. Místopis. Uničovský a Rýmařovský okres. Brno 1922. str.186.

Tato jména odkazují na hutnickou tradici v této oblasti. O místní „kolonii kovokopů“ se literatura s odkazem na zápis v Zemských deskách a na prameny v Archivu zámku v Úsově vyjadřuje jako o lidech „z Hutí neboli z Oskavy“ či je pojmenovává jako „tenčínští jinak hutští“. Tento archivní soubor je ale dnes uložen v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc jako archivní fond Velkostatek Úsov.

² Tamtéž

Pravděpodobně se jedná o předka Waltera Zenzingra, zástupce firmy Langer & Söhnev Oskavě.

³ Tamtéž. Str.189-190.

⁴ Tamtéž

Pravděpodobně se jedná o budovu bývalého hamru.

⁵ tamtéž

⁶ Bartoš, J. a kol.: Historický Místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. svazek III. Okresy

Oskava v době bělidla

Jak už z výše psaného vyplývá, v obci bylo mnoho pracovních míst především díky textilní výrobě. V Oskavě fungovalo několik tkalcoven či obchodů se lněným zbožím. Vlastníky jedné z mnoha byli i Andělín Reiner či Aloisie Kabenseihnerová, další výrobná na textilní zboží patřila Hugo Kretschmerovi aj. Pracovní příležitosti nabízely mimo jiné i firmy zaměřené na obuvnické potřeby, na výrobu stolařských strojů či včelařských potřeb, kterou provozoval Rudolf Heinz. Oskava měla svou vlastní pilu, konzum a několik mlýnů, které v obci fungovaly od počátku 20. století.⁷

Rozmanité kulturní vyžití obyvatelů Oskavy nabízelo několik zdejších spolků. Jednalo se především o zpěváky, hasiče nebo o nejstarší spolek sdružující hudebníky. Jelikož byla Oskava osídlena převážně německým obyvatelstvem, byly v ní zřízeny školy pro německy hovořící děti. Od roku 1853 fungovala obecná a od 1923 i měšťanská německá škola. Od 1937 byla otevřena i samostatná škola pro děti z českých rodin, které tvořily v Oskavě menšinu.⁸ Poloha Oskavy také jistě poukazuje na více či méně dramatické soužití Čechů a sudetských Němců v tamním kraji. Obě etnika sice svým způsobem přispívala do hospodářského a kulturního rozvoje, ale přes to všechno se mezi nimi vytvářelo napětí, které se během let různě vyvíjelo a svého pomyslného vrcholu dosáhlo v době kolem 2. světové války.

Textilnictví v Oskavě

Obec Oskava se nachází v oblasti severní Moravy v podhůří Jeseníků při horním toku říčky stejného jména. Od 16. století se jedná spíše obec laděnou na manufakturní výrobu, která tvořila pomyslné centrum mezi sousedními obcemi. Ve 2. polovině 19. století má ve výrobě své výsadní postavení především textilní odvětví a to hlavně výroba lněného a bavlněného zboží či jeho úprava. Výroba převažovala především díky přírodnímu prostředí, které se v této oblasti nachází. Kopcovitý ráz krajiny je zásadním důvodem, proč má zemědělství na severní Moravě tak malý význam. V obci

Olomouc město a venkov, Litovel, Šternberk, Moravský Beroun. Ostrava 1972. str. 294-295.

⁷ Státní okresní archiv Olomouc, archivní fond Okresní úřad Šternberk, kniha č.6-Živnostenský rejstřík č.4, Soudní okres Uničov, Živnosti volné, f. 384-388.

⁸ Pinkava, V.: Oskava. In. Kratochvíl, A. (red.) Vlastivěda Moravská. II. Místopis. Unčovský a Rýmařovský okres. Brno 1922. str.185-190.

se vyskytovalo několik domácích tkalcoven a následně pak i několik bělidel, která prováděla bělení prádla na přírodní bázi. Ta ale časem nemohla stačit poptávce a novým technologiím, takže se čím dál více dostávala na výsluní chemická bělidla. Již v roce 1835 pak zavedl v Oskavě právě takové bělidlo Norbert Langer, ale jen jako vedlejší závod, jinak jeho firma sídlila v nedaleké obci Libina.⁹ Textilní a lnářský průmysl v obci se rozhodně netýkal jen bělidel. Roku 1869 se v Oskavě otevírá první textilní továrna zaměřená na výrobu lněného textilu ve vlastnictví továrníka Zenzingera.¹⁰ Postupem času a doby se v obci začaly objevovat i další, ale spíše menší výroby lněného zboží, ruční tkalcovny, jiná bělidla či přádelny lnu především manufakturní povahy.

Technologie bělení

Při provozu chemického bělidla s tovární výrobou se na úpravu a nejrůznější zušlechťování látek používalo mnoho typů chemikálií, díky nimž dosahovaly tkaniny a jiné textilie požadované vlastnosti. Samotný postup chemického bělení se může lišit v závislosti na materiálu. Především, jedná-li se o přírodní, nebo umělá vlákna. V každém případě se vždy jednalo o lázně s chloritanem sodným a jeho různými sloučeninami, které způsobovaly kyselost celého roztoku. Nejčastěji se jednalo o kyselinu octovou, mravenčí, fosforečnou nebo dusičnou.¹¹

Kromě bělení byla v továrně Johanna Ospalda poskytovaná další služba - mercerisace textilií. V podstatě se jedná o chemický proces pojmenovaný podle anglického soukeníka J. Mercera, při němž nabude látka patřičného hedvábného lesku¹². Kromě toho se u takto upravené tkaniny zlepší i řada jiných vlastností, jako větší pevnost, lepší barvitelnost, a jejich povrch je na dotek příjemnější. Naopak se nepatrně zhorší jejich náchylnost k oděru.¹³ Toho všeho je dosaženo díky namáčení v lázni silného roztoku ze sodného louhu a následným napínáním tkaniny v krátkých intervalech. Při celém procesu vlastně dochází k bobtnání vláken textilie, které díky tomu svůj povrch jakoby vyhladí.¹⁴

⁹ Státní okresní archiv Olomouc, archivní fond Okresní úřad Šternberk, kniha č.7-Živnostenský rejstřík pro obec Oskava, Svobodné živnosti, f. 403 v.

Firma Norbert Langer & Söhnes se zaměřovala na tovární výrobu tkaného zboží z přírodní a umělé příze všeho druhu, na bělení příze kusového zboží, šlichtování, barvení a mercerisaci. V Oskavě ji zastupoval Walter Zenzinger.

¹⁰ Tamtéž

¹¹ Debnický, J. a kol.; Zušlechťování textilií, Liberec 2008, str. 68.

¹² Klimeš, L.: Slovník cizích slov, Praha 1981, str. 441.

¹³ Debnický J. a kol.; Zušlechťování textilií, Liberec 2008, str. 48.

¹⁴ Tamtéž

Co se týče apretury, jedná se svým způsobem o závěrečnou a dokončovací fázi úpravy tkanin, která má na zboží značný vliv hlavně v oblasti jeho konečného vzhledu, použití a následné prodejnosti. Především při tomto procesu dostávají tkaniny vhodnou tuhost, nebo naopak vláčnost a lepší omak díky použití nejrůznějších tužidel, jako třeba škroby a škrobové přípravky, či měkčidla a antiseptika. Apretační techniky se prováděly buď koupáním, nanášením nebo stříkáním. Celý proces se mohl lišit v použití samotných chemikálií, které se vybíraly vždy podle typu textilií.¹⁵

Johann Ospald a jeho rodina

Jméno Ospald se od 18. století objevovalo nejen v Oskavě, ale i v jejím okolí celkem pravidelně. Ospaldovi byli vlastníky statků a gruntů i v přilehlých vesnicích.¹⁶ Sám Johann pocházel z rodu, který měl své kořeny v nedaleké obci Třemešek.¹⁷ Jedná se o jednu z nejstarších osad na severní Moravě, která přecházela do rukou nových držitelů více než často. Patřili mezi ně třeba páni z Lipé a ze Žerotína. Posledním vlastníkem Třemešského revíru byl od roku 1932 postřelmovský továrník Jan Vítek.¹⁸ Johann se narodil dne 25. října roku 1863 Johannu Ospaldovi a jeho ženě Antonii rozené Masurkové jako 3. dítě ze 7 sourozenců. Johannův otec byl ve zmíněném Třemešku vlastníkem usedlost č. 7, v 17. století zmiňovaná jako panský mlýn¹⁹, která byla ve vlastnictví rodiny od 18. století. Prvním zmíněným vlastníkem jménem Ospald byl Joseph.²⁰ Johannova matka pak pocházela z rodiny Karla Masurky, který pocházel taktéž z Třemešku.²¹ Jedna z Johannových sester, nejstarší Antonie, se stala ženou Julia Schlemmera, který v Oskavě vlastnil hospodu a s nímž také Johann koupil v Oskavě objekt v č. p. 7, v němž zřídil své bělidlo.²² Mladší Julie zůstala svobodná. Po Johannovi se narodil jeho mladší bratr Josef, který žil jako sedlák v Třemešku, ale později odešel

¹⁵ Debnický J. a kol.; Zušlechtování textilií, Liberec 2008, str. 91-92.

¹⁶ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Velkostatek Úsov-Nové Zámky, gruntovní kniha Oskavy, kniha č. 92, f. 520.

¹⁷ Sám Třemešek se od roku 1960 stal součástí dnešní Oskavy
Bartoš, J. a kol.: Historický Místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. svazek IV. Okresy Šumperk, Zábřeh a Rýmařov. Ostrava 1974. str. 81.

¹⁸ Březina, J.: Alodiální panství Třemešek. In: Kratochvíl, A. (red.) Vlastivěda Moravská, II. Místopis, Olomoucký kraj. Brno 1932, str. 217-218.

¹⁹ Pinkava, V.: Oskava. In: Kratochvíl, A. (red.) Vlastivěda Moravská. II. Místopis. Unčovský a Rýmařovský okres. Brno 1922. str. 188.

²⁰ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Velkostatek Úsov-Nové Zámky, gruntovní kniha Třemešku, kniha č. 98, f. 83.

²¹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 284, kart. č. 11.

²² Nováková, H.: Ztracená Oskava, Místo vydání neuvedeno 2003, s. 44 – 45.

na větší statek do Újezdu u Uničova. Po Josefovi se manželům Osaldovým narodili ještě dva synové.²³

Manželkou Johanna byla Marie Aloisie rozená Wachutková, se kterou se oženil 8. února 1902 ve farním kostele sv. Floriána v Břidličné.²⁴ Marie se narodila 22. září 1877 jako dcera Johanna Wachutky a jeho ženy Marie. Její Otec byl vrchním učitelem v Břidličné a matka pocházela z rodiny Josefa Hofmanna, továrníka se lněným zbožím v Zábřehu.²⁵ Před uzavřením jejich manželství byla sepsána 2. ledna 1902 svatební smlouva u JUDr. Karla Plachty, v níž Mariin otec přislíbil věno ve výši 20 000 korun s tím, že první částku, to je 16 000 korun zaplatí do 1. března téhož roku. Zbylou část 4 000 Korun splatí do 1. března 1905.²⁶ Kromě peněžní částky byla nevěsta vybavena do manželství ještě několika domy a parcelami.²⁷ Manželé pak žili ve svém domě v Oskavě. Během trvání Johannova manželství se manželům narodili dva synové, v roce 1903 Herbert a o rok později, 2. ledna 1904 mladší Lothar. Oba se postupně zapojovali do fungování rodinného podniku a seznamovali se s firemními záležitostmi důležitými pro chod bělidla. Herbert se později oženil s Walli Loewovou a Lothar s její sestrou Klaudií, kteří na rozdíl od Herberta s Walli měli děti, dvě dcery.²⁸

Ospaldovi vedli ještě při bělidle i vlastní hospodářství. Zaměřovalo se nejen na pěstování plodin, převážně obilí, ale i na chov domácích zvířat. Především pak na chov koní, hovězího a vepřového dobytka, dále slepic a jiné drůbeže. Dobytek pak sloužil buď pro vlastní potřebu rodiny Ospaldovy, nebo byl rozprodáván podobně jako živočišné produkty soukromým majitelům. Kromě polí, pastvin a luk disponovali i slušnou strojní hospodářskou technikou. Podle soupisu zemědělských strojů se lze domnívat, že i po této stránce bylo hospodářství celkově dobře vybaveno.²⁹

Johann Ospald a následně jeho potomci vlastnili v Oskavě celkem 13 nemovitostí, čímž se jejich rodina stala druhým největším vlastníkem domů v obci hned po Norbertu Langerovi. Ve většině se jednalo především o obytné domy, které sloužily

²³ Nováková, H.: Ztracená Oskava, Místo vydání neuvedeno 2003, str. 44 - 45

²⁴ Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 284, kart. č. 11.

²⁵ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond matrik, matrika oddaných 1860-1919, 9976, RV 13, Břidličná, f. 192.

²⁶ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 283, kart. č. 11.

Na tu dobu se jedná o docela velkou částku, které jako věno nevěsta dostala. Za možný způsob, jak k takovým penězům rodina Wachutkova přišla, je pravděpodobně právě rodinná vazba na továrníka Hoffmanna ze Zábřehu.

²⁷ Tamtéž

²⁸ Nováková, H.: Ztracená Oskava. Místo vydání neuvedeno 2003. str. 44 – 45.

²⁹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 288, kart. č. 11.

jako ubytovací zařízení pro zaměstnance bělidla a jejich rodiny.³⁰ Ospaldovi žili ve vile vybudované ještě za života Johanna Ospalda, kterou majitelé v roce 1933 rekonstruovali podle v oné době velmi populárním funkcionalistickém stylu. Kromě klasického vymalování pokojů či úpravy schodiště a nového zábradlí se přestavba týkala hlavně interiéru koupelnových prostor. Zavedení vodovodu s teplou a studenou vodou, nové vany, splachovacího záchodu s bidetem a jiné úpravy sanitárního vybavení byly svěřeny do rukou několika firem. Patřily mezi ně Renker & Steiner, či firma Otto Kubala z Šumperka.³¹ Podle toho všeho lze soudit, že si továrnická rodina žila na zdejší poměry ostatních obyvatel velmi slušně.

Pohnuté osud obou sourozenců Ospaldových a jejich rodin v se dramaticky vyhroutil v posledních dnech II. světové války. Herbert byl v roce 1945 v Oskavě zastřelen Ruskou armádou. Jeho žena Walli se po válce odstěhovala do Vídně. Lothar pak s celou svou rodinou odešel do Hessenska, kde v roce 1979 zemřel.³²

Vývoj bělidla

Za počátek oficiálního fungování oskavského bělidla lze označit leden roku 1892, kdy byla firma oficiálně a úředně zapsána do obchodního rejstříku³³. Firma se svojí výrobou zaměřovala na nejrůznější úpravu textilií, a to především v oblasti bělení, mercerisace a apretury.³⁴ Vlastníkem byl továrník Johann Ospald, který v Oskavě rozjel na řadu let dobře prosperující firmu nabízející mnoho pracovních míst. Již v době fungování bělidla sbíral zkušenosti a doplňoval si vzdělání ve vedlejších zajetých podnicích. Jako např. u firmy Josefa Preisse v Oskavě, kde získal 17. srpna 1897 vysvědčení o vykonané topičské zkoušce.³⁵

Pro chod bělidla byl důležitý; ne-li jedním z nejpodstatnějších prvků výroby nějaký vodní zdroj, z něhož by bylo bělidlo napájeno. Po této stránce měl potřebná povolení továrník Ospald zajištěná. Vodní právo k oskavskému jezu získal již v roce 1880, tedy 12 let před samotným otevřením jeho bělidla.³⁶ Dalším vodním právem,

³⁰ Zemský arhiv Opava, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 71 a 73, kart. č. 3.

³¹ Tamtéž, inv. č. 285, kart. č. 11.

³² Nováková, H.: Ztracená Oskava. Místo vydání neuvedeno 2003. str. 44 – 45.

³³ Zemský arhiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

³⁴ Tamtéž

³⁵ Zemský arhiv Opava, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 281, kart. č. 11.

³⁶ Tamtéž, inv. č. 39, kart. č. 1.

kterým Ospald disponoval, pak bylo od roku 1913 právo čerpat vodu z vodní nádrže v nedalekém Václavově.³⁷

V době 1. světové války se chod továrny přeorientoval na zbrojní výrobu, která probíhala jen v její části. Zbytek budov nijak nefungoval a byl nevyužitý, protože bělení bylo po čas války pozastaveno.³⁸

Zmínění sourozenci Herbert a Lothar Ospaldovi se stali 7. června 1923 společně se svou matkou veřejnými společníky firmy a mohli tedy Johanna oficiálně ve vedení zastupovat.³⁹ Herbert měl na starosti spíše finanční záležitosti, kdežto Lothar se více angažoval v oblasti technického vedení továrny. Tato situace byla zapříčiněna především zdravotním stavem jejich otce, který měl již pravděpodobně s řízením továrny problémy. Popsaný stav trval takřka něco přes půl roku, protože 17. ledna 1924 Johann Ospald zemřel.⁴⁰ Po dědickém řízení přešlo vedení bělidla a úpravy na Herberta a Lothara úplně. Oběma bratrům byl dne 1. března 1924 na jejich žádost udělen živnostenský list potřebný k dalšímu jejich oprávnění pro vedení bělidla.⁴¹ Vdově po Johannovi, Marii, pak byla udělena následně ve firmě tzv. prokura.⁴² Každý ze zmíněných společníků měl právo zastupovat firmu samostatně.⁴³ S vedením jim pomáhal i bratr jejich zesnulého otce a manžela, Karel Ospald, který ale žádný podíl v podniku neměl. Bělidlo i nadále neslo jméno svého zakladatele Johanna Ospalda.

Firma si začátkem roku 1937 zažádala o rozšíření svého živnostenského oprávnění ještě o mercerisaci a barvírnu. Oficiálně se totiž mohla věnovat do té doby jen bělení a apretuře, ale prakticky prováděla všechny tyto služby už řadu let. Aby tedy nastala shoda mezi skutečným a právním stavem, došlo proto ze strany Okresního úřadu ve Šternberku 13. března 1937 ke kladnému vyřízení žádosti. Dalším důvodem pro udělení rozšířeného oprávnění bylo zvýšení zaměstnanosti, které si od tohoto počínů okresní úřad sliboval.⁴⁴

³⁷ Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 45, kart. č. 2.

³⁸ Nováková, H.: Ztracená Oskava, Místo vydání neuvedeno 2003, str. 44 – 45.

³⁹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ Státní okresní archiv Olomouc, archivní fond Okresní úřad Šternberk, kniha č.6-Živnostenský rejstřík č.4, Soudní okres Uničov, Živnosti volné, f. 383 v.

⁴² Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

Prokurou je myšlen právní úkon z oblasti obchodního práva, nímž může podnikatel svěřit veškeré právní úkony spojené s vedením podniku do rukou prokuristy, který takto svěřenou mocí může disponovat po dobu, kdy je firma zapsána v obchodním rejstříku.

⁴³ Tamtéž

⁴⁴ Tamtéž

Ospaldovo bělidlo si vedlo podle své archivní dokumentace poměrně slušně, a tak nebránilo nic zřízení vedlejšího závodu v Rejhoticích 48 u Vízemberku (dnešní Loučná nad Desnou), což vyplývá z podaného oznámení ze dne 29. prosince 1936 na Okresním úřadě v Šumperku. Podle něj se vedení tohoto vedlejšího podniku chopil na základě živnostenského listu ze dne 12. dubna 1937 mladší z bratrů, Lothar. Rejhotická pobočka se zaměřovala podobně jako její mateřská továrna na „zušlechtování textilií po továrnicku, záležitosti ve výkonu bělení, apretury, mercerisace a barvení.“⁴⁵

Mladé vedení v podobě obou bratrů oběma podnikům jistě prospívalo, zvláště v oblasti jejich modernizace. Chod jak bělidla v Oskavě, tak v Rejhoticích po celou dobu zajišťovalo jejich poměrně kvalitní vybavení a zapojování do výroby stále modernější strojové techniky v podobě nových mandlů, kotlů či jiných strojů. Příčinou takové investice do strojů byl ale i samotný fakt, že chlorové bělení je velmi nákladné právě z důvodů náročnosti na kvalitní materiál, z něhož jsou příslušné stroje zhotoveny. Chloritan sodný používaný právě při bělicím procesu má poměrně silné korozivní účinky⁴⁶, a tak je kladen velký důraz na nerezavějící materiály, které jsou ale na druhou stranu velmi nákladné. Majitelé bělidla postupně přecházeli na modernější vybavení nejen v oblasti strojové techniky, ale i co se dopravy týče. Především přechod z koňského povozu na automobilovou dopravu znamenal ve firmě a jejím okolí jistě značný pokrok. Firma Ospald vlastnila a ve výbavě používala několik nákladních automobilů Tatra.⁴⁷

V roce 1939 zaměstnávalo bělidlo 128 zaměstnanců a v průběhu 2. světové války se pracovním orientovalo ve svých zakázkách, podobně jako za 1. sv. Války, hlavně na vojenskou výrobu. Po válce pak došlo 22. října 1945 ke znárodnění podniku podle dekretu prezidenta republiky Edvarda Beneše. Chod firmy a celé její vedení poté přešlo do rukou národního správce, který jej měl veřejně zastupovat, a jak z funkce vyplývá, „spravovat“. Dočasným správcem se stal Zdeněk Krestyna, ale později byl na jeho místo jmenován národním správcem Ladislav Jirounek, který byl zároveň ředitelem firmy Moravolen se sídlem v Šumperku.⁴⁸ Samostatné fungování bělidla pod národní správou ale nevydrželo dlouho. Hned o rok později, tedy roku 1946, bylo bělidlo

⁴⁵ Státní okresní archiv Olomouc, archivní fond Okresní úřad Šternberk, kniha č.7-Živnostenský rejstřík pro obec Oskava, Svobodné živnosti, f. 403 v.

⁴⁶ Debnický J. a kol.; Zušlechtování textilií, Liberec 2008, str. 68.

⁴⁷ Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 66 a 67, kart. 2.

⁴⁸ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

Johanna Ospalda přičleněno k Moravolenu.⁴⁹

Podle prohlášení z října 1947 našlo v prostorách oskavského bělidla a v obytných budovách azyl na 2 měsíce několik příslušníků Rudé armády. Po tu dobu bělidlo fungovalo takřka „ve dne v noci“ s přibližně 50 dělníky německé národnosti, které řídilo ruské vedení.⁵⁰

18. května 1948 se stal hlavním a také jediným závodem dříve vedlejší podnik v Rejhoticích. Původní hlavní závod v Oskavě byl následně zrušen.⁵¹ O tři roky později, v roce 1951, připadla Ospaldova firma jako konfiskát k dřevařské firmě Dřevorob, pod níž vydržela až do listopadu téhož roku, kdy došlo k jejímu vymazání ze seznamu firem v obchodním rejstříku.⁵² V podstatě takto se ukončila svůj životní příběh firma, která si za dobu své dlouholeté existence vybuodovala klientelu nejen mezi místními manufakturami, ale i v oblastech Šumperka, Rýmařova a Bruntálu.

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Podrobnosti o tom, jakým způsobem bylo s archivním fondem bělidla Johanna Ospalda manipulováno či jak byly dokumenty ve firmě uloženy, nemáme. Písemnosti firmy byly po jejím znárodnění uloženy v podnikovém archivu Moravsko-slezských lnářských závodů, n.p., později státního podniku Moravolen Šumperk až do 22. 10. 1993.

Poté fond převzal pod přírůstkovým číslem 43/93 Zemský archiv v Opavě. Do Opavy se dokumenty bělidla dostaly společně s dalšími uzavřenými fondy, které Moravolen na základě protokolu o delimitaci předával. Archivní fond byl veden jako částečně uspořádaný, jeho metráž byla 1,45 bm v podobě 10 kartonů a 10 úředních knih. Prozatímní inventární seznam byl k němu vytvořen v roce 1961 podnikovou archivářkou Moravolenu Šumperk A. Krejčovou. V Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc byl podnikový archivní fond bělidla uložen až do 20. 5. 1999, kdy došlo k jeho přemístění do olomoucké pobočky Zemského archivu Opava. Díky přesunu některých úředních knih do kartonů došlo ke změně velikosti fondu na 1,5 bm, tedy

⁴⁹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

⁵⁰ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, inv. č. 38, kart. č. 1.

⁵¹ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, archivní fond Krajský soud Olomouc-firemní spis, sign. A II 119, kart. č. 108.

⁵² Tamtéž

na 12 kartonů a 4 knihy, a archivní fond byl veden jako nezpracovaný.

Archivní fond bělidla byl veden v evidenci Jednotného archivního fondu (JAF) pod číslem 1257 a značkou Ospald Oskava. Obojí bylo přeneseno do nynější evidence Národního archivního fondu dědictví (NAD).

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Písemnosti archivního fondu Johann Ospald, bělidlo a úpravna v Oskavě se dochovaly z let 1870 (1892) – 1949 v poměrně neúplné podobě, ačkoli některé druhy dokumentů jsou ve fondu zastoupeny ve větší míře. Protože se v archivním fondu nedochovaly žádné původní registraturní pomůcky a registraturní značky jsou dochovány jen kusově na některých knihách, musela jsem přistoupit k uspořádání archiválií podle nepůvodního a umělého schématu, které se ale stále drží provenienčního principu. Přihlížela jsem ke skutečnosti, že se jedná o písemnosti podniku, a proto je nutné dbát jistých pravidel, která určují samotnou strukturu archivního fondu. Stěžejní prací pro volbu způsobu pořádání ale byla především Zvláštní příloha ke Sborníku archivních prací X/1960.⁵³ Také jsem respektovala zvyklosti Zemského archivu Opava, pobočka Olomouc pro zpracování tohoto typu fondů, které se v některých detailech liší od pořádacích schémat v jiných archivech, např. v Moravském zemském archivu v Brně, které popsala ve svém článku Kateřina Smutná, ale z něhož jsem také čerpala.⁵⁴

Základní struktura pro rozdělení písemností archivního fondu oskavského bělidla:

I. Knihy

II. Spisy – 1. Vedení a správa

2. Majetek

3. Zaměstnanci

4. Výroba

a) Vlastní výroba

⁵³ Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. In.: Sborník archivních prací, sv. 2., Praha 1960.

⁵⁴ Smutná, K.: K využití umělých schémat pro zpracování archivních fondů z podnikových archivů. In: Archivní časopis, č. 46, r. 1996.

b) Stavební dokumentace

5. Obchod

6. Daně

III. Účetní materiál – 1. Účetní knihy

2. Účetní spisy

IV. Mapy a plány

V. Dokumenty majitele

VI. Jiné

Archivní fond bělidla je rozdělen na evidenční a inventární jednotky. Evidenční jednotkou je karton, kniha, mapa a plán, kromě plánek, které jsou součástí spisu. Inventární jednotkou je pak každý spis, který obsahuje písemnosti, jež spolu věcným obsahem souvisí. Z toho pak vyplynulo řazení inventárních jednotek, kde jsem vycházela především ze zmiňovaného věcného obsahu. Následně jsem přihlížela k chronologické posloupnosti. Složky jsou pak řazeny i abecedně.

Veškeré písemnosti jsou uloženy v kartonech, a to i včetně knih z důvodu jejich fyzické ochrany. Tyto kartony s knihami však nejsou započítány do evidenčních jednotek jako kartony, protože evidenční jednotku je zde kniha. Stav většiny z nich je vzhledem k době, ve které vznikaly, poměrně dobrý. Na některých archiváliích je známka lehkých poškození způsobených korozi kovových sponek, natržením, nebo samotným vyblednutím psací látky. Dochovaný materiál je psán v českém a německém jazyce. Některé písemnosti, jsou bilingvální.

Z původní velikosti archivního fondu 1,5 bm bylo skartováno 0,05 bm písemností. Jedná se především o dokumenty, které jsou duplicitní, nebo z nich nelze vyčíst žádné konkrétní informace, protože se často jedná o shluk čísel, zřejmě podklady pro účetní výpočty či drobné náčrtky bez jakéhokoli popisu, u nichž nelze určit původ, připomínají spíše malůvky úředníka. Mezi skartovaný materiál v případě bělidla Johanna Ospalda patří především účty, respektive spíše podklady k nim, nákladní listy a nepojmenované poznámky na průklepových papírech. Po zvážení všech okolností bylo tedy přihlédnuto ke skutečnosti, že nenesou žádnou dokumentární, historickou či jinou hodnotu a mohou se tedy skartovat. V případě účtů a nákladních listů byly ponechány jen vzorky, které obsahovaly nejčitelnější údaje, razítka, kolky a jejich poškození bylo v porovnání s ostatními kusy nejmenší.

Nejstarší dochovanou písemností jsou dokumenty týkající se vodního práva

k objektům č.p. 7 a 3 z roku 1870 a spadají do druhé skupiny dochovaných materiálů týkajících se majetku.

V archivním fondu se objevují především písemnosti spojené s tovární výrobou. Nejrozsáhleji je dochován materiál týkající se obnovy strojní výroby a stavební dokumentace. V těchto případech se často dochovaly všechny účty, faktury, splátky, plány a nabídkové katalogy ke konkrétnímu stroji či k určité stavební práci.

V oddělení obchodu se dochovala velká část korespondence s firmami, jejichž název jsem ponechala v jejich originálním znění. Překládala jsem jen místo jejich sídla do nynější podoby jména místa, a to podle Místopisného rejstříku obcí českého Slezska a Moravy od Adolfa Turka⁵⁵ a Historického místopisu země Moravsko-Slezské od L. Hosáka.⁵⁶

Do oddělení map a plánů byly zařazeny veškeré polohopisy a situační plány, které dokumentují pozici a umístění domů a jiného nemovitého majetku firmy. Převážně se jedná o modrotisky na papíře, ale objeví se i kolorované rukopisy.

Oddíl Dokumenty majitele pak představuje především účetní materiál hospodářství, které rodina Jana Ospalda vlastnila a které vedla paralelně s bělidlem. Také je zde uložena dochovaná osobní korespondence majitele. U některé korespondence nebylo možné určit konkrétního autora, jelikož byli podepsáni např. jako „Tvůj přítel“.

Konečnou dataci jsem nakonec při pořádání změnila z původního 1880–1949 na (1870) 1892–1951 s tím, že firma byla do obchodního rejstříku Krajského soudu v Olomouci zapsána až v roce 1892, který lze považovat za oficiální datum vzniku firmy. Rok 1870 je uváděn jako priorum, jelikož se netýká samotného fungování bělidla, ale vztahuje se k vodnímu právu. Horní hranici archivního fondu pak tvoří písemnosti sahající až do roku 1951.

Ke dni 17. května 2012 má archivní fond Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava 36 evidenčních a 297 inventárních jednotek. Jeho velikost se snížila z 1, 50 bm na 1, 40 bm, a to díky vnitřní skartaci 0,05 bm a delimitaci 0, 05 bm dvou úředních knih do archivního fondu Moravolen, n. p. Šumperk.

⁵⁵ Turek, A. a kol.: Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy. Opava 2004.

⁵⁶ Hosák, L.: Historický místopis země Moravsko-Slezské. Praha 1938.

IV. Stručný rozbor archivního fondu

Písemnosti bělidla a úpravny Johanna Ospalda v Oskavě se dochovaly více méně omezeně. Většina archiválií tvoří především aktový materiál související s vedením a správou podniku, ale také ve fondu nalezneme účetní knihy zvláště z posledních let fungování firmy již pod vedením národní správy. Ve větší míře je ve fondu ještě zastoupena obchodní korespondence s firmami a podniky ze širokého okolí.

Za zajímavé písemnosti z pohledu badatele lze jistě považovat aktový materiál v oddíle Majetek, v němž se nacházejí dokumenty týkající se nákupu a prodeje nemovitého majetku, automobilů či záležitosti týkající se pojištění všeho druhu. Z dochovaného inventáře vybavení firemních ubytoven lze jistě využít zprávy o zaměstnancích, kteří v jednotlivých bytech žili se svými rodinami. Můžeme tak získat zajímavé informace o sociálním postavení jednotlivých zaměstnanců a více si přiblížit, v jakých podmínkách přebývali.

Dále bych ráda připomněla dochovaný materiál v oddíle Výroba obsahující informace o pořizování a obnově strojního vybavení společně se stavební dokumentací, díky které lze získat slušný přehled o stavebních aktivitách prováděných na firemních budovách. Jiné badatelsky atraktivní písemnosti fondu lze hledat v části Dokumenty majitele, v nichž lze studovat nejen korespondenci, ale i jiné osobní doklady a osvědčení majitele. Dále v tomto oddíle může badatel najít podrobnosti o hospodářství, které bylo vedlejší podnikatelskou aktivitou Johanna Ospalda.

Bohatě je ve fondu zastoupena řada map a plánů firemních objektů nejrůznějších velikostí a forem zhotovení, které se do fondu dostaly díky podnikatelským a stavebním aktivitám majitelů bělidla.

V. Záznam o uspořádání archivního fondu

Archivní fond podniku Johann Ospald, bělidlo a úpravna Oskava uložený v Zemském archivu Opava, pobočka Olomouc uspořádala a inventář k němu zpracovala a úvodem opatřila v roce 2012 jako svou bakalářskou diplomovou práci Pavla Lukešová, studentka oboru archivnictví Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc.

Seznam použitých pramenů a literatury:

Prameny:

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, Archivní fond Velkostatek Úsov – Nové Zámky, kniha č. 92, Gruntovní kniha Oskavy

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, Archivní fond Velkostatek Úsov – Nové Zámky, knihy č. 98, Gruntovní kniha Třemešku.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, Archivní fond Krajský soud Olomouc – firemní spis sign. A II 119, kart. č. 108.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, Archivní fond matriky, matrika oddaných 1860-1919, 9976, RV 13, Břidličná, f. 192.

Státní okresní archiv Olomouc, Archivní fond Okresního úřadu Šternberk, kniha č.6.

Státní okresní archiv Olomouc, Archivní fond Okresního úřadu Šternberk, kniha č. 7.

Literatura:

Bartoš, J. a kol.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960 sv. III., Okres Olomouc město a venkov, Litovel, Šternberk, Moravský Beroun. Ostrava 1972.

Bartoš, J. a kol.: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960 sv. IV., Okresy Šumperk, Zábřeh a Rýmařov. Ostrava 1974.

Březina, J.: Alodiální panství Třemešek. In. Kratochvíl, A. (red) Vlastivěda Moravská II. Místopis, Olomoucký kraj. Brno 1932.

Debnický, J. a kol.: Zušlechťování textilií, Liberec 2008.

Hosák, L.: Historický místopis země Moravsko – Slezské, Praha 1938.

Jech, K.: Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republiky, studie a dokumenty 1940 – 1945. Brno 2003.

Klimeš, L.: Slovník cizích slov. Praha 1981.

Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. Zvláštní příloha k Sborníku archivních prací X, č. 2, 1960.

Nováková, H.: Ztracená Oskava. Místo vydání neuvedeno 2003.

Pinkava, V.: Oskava. In. Kratochvíl, A. (red) Vlastivěda Moravská II. Místopis Unčovský a Rýmařovský okres. Brno 1922.

Smutná, K.: K využití umělých schémat pro zpracování archivních fondů z podnikových archivů. In. Archivní časopis, č. 46, 1996.

Turek, A. a kol.: Místopisný rejstřík obcí českého Slezska a severní Moravy. Opava 2004.

Legislativa:

Zákon č. 190/2009 Sb, kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné 10. 5. 2012 na WWW <<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>>.

Vyhláška č. 192/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů. Dostupné dne 10.2.2012 na WWW <<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>>.

Inventární seznam

Inv. Číslo	Obsah	Časový rozsah	Karton číslo
I. Knihy			
1	Ocenění bělidla a úpravny, nemovitosti, Realitäten - Schätzung des Bleiche & Appretur – Etablissements, Joh. Ospald, Oskava, vazba plátěná, stav dobrý, německy, 22 x 34 x 1 cm	1908	
2	Pojištění - ocenění zařízení bělidla a úpravny, Assekuranz-Schätzung des Bleiche & Appretur - Etablissements, Joh. Ospald, Oskava, vazba plátěná, stav dobrý, německy, 22 x 34 x 1 cm	1908	
3	Ocenění strojního vybavení bělidla a úpravny v Rejhoticích firmy Fried. Ulrich & Sohn, Schätzung der maschinellen Einrichtungen in der Bleiche und Appretur in Reutenhau, Eigentum der Firma Fried. Ulrich & Sohn in Reutenhau, vazba papírová, stav dobrý, německy, 21 x 34 x 1 cm, vlepen polohový plán, Lageplan, Oskar Oehme a Otto Richter, Opava, 1926, 1:500, rukopis kolorovaný na papíru, německy, 34 x 33 cm, 1 ks, nepoškozeno	1926	
4	Totéž, opis	1926	

5	Příloha E k ocenění strojního vybavení bělidla a úpravny v Rejhoticích,
Beilage E zur Schätzung der maschinellen Einrichtungen in der Bleiche und Appretur in Reutenhau,
vazba papírová, stav dobrý, německy,
21 x 34 x 1 cm	1926
6	Totéž, opis	1926
7	Ocenění budov pro účely pojištění,
Hochbau Assekuranz Vorschätzung,
vazba látková, stav dobrý, německy,
21 x 34 x 2 cm,
vložený situační plány bělidla a úpravny Johann Ospald Oskava a obytných domů, Situationsplan Bleiche und Appretur Etablissement Johann Ospald Oskau, Eduard Beckert, 1926, 1:250, rukopis na papíru, německy, 52 x 31 cm, 52 x 43 cm, 2 ks	1926
8	Pojištění strojního vybavení - ocenění firmy Joh. Ospald Oskava,
Assekuranz Maschinen - Vorschätzung Fa. Joh. Ospald Oskau,
vazba papírová, stav dobrý, německy,
22 x 33 x 1 cm	1933

II. Spisy

1. Vedení a správa

9	Soudní usnesení o knihovním zápisu a výpisu u Okresního soudu v Šumperku	1898 – 1930	1

10	Korespondence s Berní správou ve Šternberku	1929	1
11	Pojištění u pojišťovny Sekuritas proti škodě, Brno	1930 - 1931	1
12	Pojištění automobilu u pojišťovny Sekuritas, Brno	1935 – 1938	1
13	Pojištění automobilů u pojišťovny Union, Praha	1935 – 1938	1
14	Pojištění roti škodě u pojišťovny Union, Praha	1937 - 1943	1
15	Pojištění budov u pojišťovny Sudetendeutsche Union, Opava	1939 - 1942	1
16	Pojištění automobilu u pojišťovny Sudetendeutsche Union, Opava	1940	1
17	Korespondence s Finančním úřadem ve Šternberku	1940	1
18	Korespondence s finančním úřadem v Opavě	1940 - 1941	1
19	Jednání o likvidaci bělidla a úpravny v Rejhoticích u Loučné nad Desnou	1942 - 1943	1
20	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) – Die Deutsche Arbeitsfront, v tom mj. Oběžníky, seznamy členských příspěvků, zimní pomoc	1942 - 1944	1
21	Korespondence s nemocenská pojišťovnou Allgemeine Ortskrankenkasse, Šumperk, v tom mj. Oběžníky, hlášení	1943 - 1944	1
22	Korespondence o přemístění zajištěných strojů a hlášení hospodářské skupině	1943 - 1946	1

23	Hospodářská skupina a zbrojařské velitelství v Opavě, mj. korespondence a hlášení	1943 - 1944	1
24	Korespondence s Župní hospodářskou komorou Sudet v Opavě	1944	1
25	Korespondence s Pracovním úřadem Šternberk – vedlejší pracoviště Uničov	1944	1
26	Korespondence s Pracovním úřadem ve Šternberku	1944	1
27	Korespondence s Pracovním úřadem v Šumperku	1944	1
28	Dotazník pro hospodaření s elektřinou	1944	1
29	Povolení dopravních jízd	1944 – 1945	1
30	Poplatkový paušál ze služebních smluv	1945 – 1946	1
31	Výměr o konfiskaci bělidla	1946	1
32	Oběžníky Zemského národního výboru v Brně	1946 – 1947	1
33	Korespondence se Zemským národním výborem v Brně	1946 – 1947	1
34	Korespondence s Osidlovacím úřadem a Fondem národní obnovy v Praze	1947	1
35	Hlášení národního správce	1946	1
36	Okresní soud ve Šternberku, mj. Žádost o exekuci, návrh na zrušení exekuce	1947	1

37	Brožura o úrazovém pojištění v zemědělství	1947	1
38	Zpráva o činnosti výrobního výboru, mj. prohlášení	1947	1

2. Majetek

39	Záležitosti vodního práva k objektům bělidla č.p. 7, (1870)1892 – 1934 vodní elektrárny č.p. 7 a úpravny č.p. 3 v Oskavě, přiloženy plány (11ks, kolorovaný rukopis, papír, 1:50, 1:500, 63 x 34 cm, 126 x 34 cm)		1
40	Vodní právo k Rýmařovskému potoku, mj. náčrt na pauzovacím papíře 29 x 20 cm	(1880)1892 – 1907	2
41	Vodní právo k jezu v Oskavě a vedení vody do bělidla, mj. přiloženy plány (10ks, kolorované rukopisy, papír a pauzovací papír, 1:500, - , 21 x 30 cm, 59 x 45 cm)	(1880)1892 – 1943	2
42	Dohody o vedení vody přes soukromé pozemky	1903 - 1920	2
43	Projekt na vedení vody obcí Oskava	1912 - 1927	2
44	Vyřízení technických záležitostí vodního práva s firmou N. Langer & Söhne, Libina a Franz Sigmund, mlynář v Oskavě	1913 - 1914	2
45	Vodní právo k nádrži ve Václavově a vedení vody do obce Oskava, mj. přiložené plány (10 ks, kolorované rukopisy, papír, -, -, 120 x 53 cm, 21 x 29 cm)	1913 - 1949	2

46	Stav vodního hospodářství, mj. technické zprávy, projekty, smlouvy, výpočty, přiložené plány (15 ks, kolorovaný rukopis, papír a průklepový papír, 1:2880, 1:500, 51 x 74 cm, 21 x 34 cm)	1914	2
47	Vodní právo k jezu v Bedřichově	1935 – 1936	2
48	Kupní smlouva k domu č.p. 6 v Oskavě	1898	2
49	Jiné kupní a směnné smlouvy majetku manželů Ospaldových, mj. přiloženy plány (2ks, kolorovaný světlotisk, pauzovací papír, 1:2880, 1:2880, 24 x 34 cm, 42 x 34 cm)	1898 - 1936	2
50	Kupní smlouva k parcele č. 720/2 v Oskavě	1899	2
51	Kupní smlouva k parcelám č. 295/1, 295/2 a 297 v Oskavě	1900	2
52	Výtah z výměnkářské smlouvy domu č.p. 77 v Oskavě	1909	2
53	Kupní smlouva k parcele č. 178/2 a 773 v Oskavě	1911	2
54	Kupní smlouva k parcele č. 733 v Oskavě	1911	2
55	Kupní smlouva k domu č. 98 v Oskavě	1912	2
56	Kupní smlouva k pozemkům č. 296/1, 296/2, 296/3 v Oskavě	1913	2
57	Smlouva o předkupním právu k pozemkům č. 117/2 a domu č.p. 5 v Oskavě	1917	2

58	Kupní a darovací smlouva k pozemkům č. 734/2, 735, 736/3 v Oskavě, mj. vložen plán, kolorovaný rukopis, ozalit, 1:500,51 x 34 cm	1925	2
59	Kupní smlouva k domu č. 77 a pozemku č. 341 v Oskavě	1927	2
60	Smlouva o předkupním právu k domu č. 106 a pozemkům č. 109 a č. 298 v Oskavě		
61	Technické zprávy o strojním vybavení bělidla	1925 - 1926	2
62	Dokumentace k nákladnímu vozu Praga	1926 – 1928	2
63	Pořizování a obnova pneumatik	1926 - 1928	2
64	Odhad majetku bělidla a úpravny – podrobnosti	1927	2
65	Revize ocenění strojního vybavení bělidla a úpravny v Rejhoticích	1928	2
66	Výměna nákladního vozu Tatra	1930 – 1931	2
67	Výměna osobního automobilu Tatra	1930 – 1931	2
68	Výměna osobního automobilu Praga – Alfa	1931 – 1932	2
69	Odhad majetku firmy Fried. Ulrich & Söhn v Rejhoticích u Loučné nad Desnou – podrobnosti	1932	2
70	Evidence vozidla u Okresního úřadu ve Šternberku	1937	2
71	Domovní listy, výnosy z dělnických bytů	1939 – 1941	3

72	Zásobování vozidla na pohon z dřevoplynu	1944	3
73	Soupis inventáře obytných domů	1947	3
74	Postupní listina	1949	3

3. Zaměstnanci

75	Dohoda o platu při nástupu technického vedoucího	1904	3
76	Posudek zaměstnance	1908	3
77	Agenda pro výdej potravinových a přídatkových lístků	1944	3
78	Hlášení úrazů	1944	3
79	Hlášení o pozorování produktivity	1944	3
80	Žádost o zkrácení doby vojenského výcviku	1946	3

4. Výroba

a) Vlastní výroba

81	Požizování a obnova strojní výroby, parní kotel, fa. Bergbau & Eisenhütten Gewerkschaft, Sobotín, mj. objednávky, plán (1 ks, kolorovaný rukopis, 52 x 42 cm)	1895 - 1900	3
----	---	-------------	---

82	Totéž, stouповý kalandr, fa. V. Jaeggle, Trutnov, mj. objednávky, fakturace, splátky, plány (15 ks, papír, modrotisky a kolorované rukopisy, 35 x 21 cm, 90 x 71 cm)	1902 – 1927	3
83	Totéž, Generátor s vypínací deskou na střídavý proud, fa. Nordmährische Elektrizitäts – Gesellschaft, Šumperk, mj. fakturace, instalace, splátky, plány (2 ks, papír, modrotisk a kolorovaný rukopis, 37 x 32 cm, 62 x 42 cm)	1919 - 1929	3
84	Totéž, požehovací a ždímací zařízení, fa. P. Schneider, Liberec, mj. nákup, obchodní nabídky, doprava, fakturace, splátky	1923 – 1935	3
85	Totéž, sušící stroj, fa. K. Marx Chrastava, mj. nabídky, fakturace, splátky, plány (4 ks, papír, modrotisk, 31 x 45 cm, 41 x 44 cm)	1924 – 1926	3
86	Totéž, čerpadlo, fa. Armaturia V. Spitzer, Brno, mj. obchodní nabídky	1924 - 1931	3
87	Totéž, prací stroj, fa. K. Marx, Chrastava , mj. nabídky, objednávky, plány (2 ks, papír, modrotisk a rukopis, 21 x 17 cm, 47 x 55 cm)	1925	3
88	Totéž, čerpadlo, fa. W. Garvens, Brno, mj. objednávky, fakturace.	1925 - 1926	3
89	Totéž, výstavba kotel, mj. nákup materiálu a součástek, nabídky a ceníky, fakturace, objednávky...	1925 – 1930	3

90	Totéž, čerpadlo, fa. Josef Vogel, Velké Losiny, mj. obchodní nabídky	1925 – 1931	4
91	Totéž, skládací a měřicí stroj, fa. Rossweiner Mashninenfabrik A. G., Rosswein, mj. doklady o transportu, plány (2 ks, modrotisk a kolorovaný rukopis, papír, 43 x 53 cm, 41 x 559 cm)	1925 – 1935	4
92	Totéž, oprava strojního vybavení firmou Rossweiner Mechanischenfabrik A. G., Rosswein, mj. obchodní nabídky, účty, fakturace	1925 - 1935	4
93	Totéž, redukční ventil, fa. Waldek & Wagner, Praha, mj. fakturace	1926 – 1927	4
94	Totéž, úprava topeniště se spodním tahem, fa. H. Simmon, Vídeň, mj. obchodní nabídky, objednávky, fakturace, přeprava, plány (2 ks, papír, modrotisk 67 x 54 cm, 74 x 54 cm)	1926 – 1927	4
95	Totéž, parní stroj, fa. Z. und S. Bergbau, Štěpánov, mj. nákup, fakturace, doprava, plány (3 ks, papír, světlotisk, 37 x 43 cm, 87 x 64 cm, 89 x 64 cm)	1926 - 1928	4
96	Totéž, bělidla, fa. V. Jaeggle, Trutnov, obchodní nabídky, fakturace, nákup, pořizování součástí, plány (5 ks, papír, modrotisk a rukopis, 33 x 34 cm, 57 x 86 cm)	1926 - 1929	4
97	Totéž, škrobicí stroj, fa. K. Marx, Chrastava, mj. fakturace, přeprava, splátky, fotografie (3 ks), plány (9 ks, papír, modrotisky a kolorované světlotisky, 11 x 15 cm, 97 x 50 cm)	1926 - 1936	4

98	Totéž, výtah, fa. Heiniks Erben, Přerov, mj. fakturace, splátky	1927	4
99	Totéž, pásová pila, fa. Rikow – Werke, Varnsdorf, mj. obchodní nabídky, fakturace	1927	4
100	Totéž, benzínová pumpa, fa. Th.Hora, Olomouc	1927	4
101	Totéž, elektrická ruční vrtačka, fa. Nordmährische Elektrizitäts – Gesellschaft, Šumperk, mj. účty, fakturace	1927	4
102	Totéž, motor, fa. Nordmährische Elektrizitäts – Gesellschaft, Šumperk, mj. objednávky, fakturace	1927	4
103	Totéž, skříňový mandl, fa. V. Jaeggle, Trutnov, mj. obchodní nabídky, nákup, fakturace, informace o obsluze, plány (10 ks, papír, modrotisky a světlotisky, 76 x 81 cm, 163 x 68 cm)	1927 – 1928	4
104	Totéž, kropící stroj, fa. P. Schneider, Liberec, mj. obchodní nabídky, fakturace, transport, součástky, plány (6 ks, papír, modrotisk a rukopis, 26 x 22 cm, 43 x 64 cm)	1927 - 1928	5
105	Totéž, trhací přístroj, fa. Ed. Schönbeck, Liberec, mj.obchodní nabídky, nákup, splátky	1927 – 1929	5
106	Totéž, sušící a napínací stroj, fa. P. Schneider, Liberec, mj. obchodní nabídky, fakturace, instalace, splátky, plány (4 ks, papír, modrotisk a rukopis, 56 x 43 cm, 96 x 61 cm)	1927 – 1929	5

107	Totéž, dvojité navinovací stroje – vodní mandly, fa. Valentin Jaeggle, Trutnov a fa. Paul Schneider, Liberec, mj. nákup, fakturace, instalace, plány (5 ks, modrotisk, papír, 18 x 11 cm, 95 x 53 cm)	1927 - 1930	5
108	Totéž, kyvadlové hodiny, fa. R. Schmidt, Šumperk, účty	1928	5
109	Totéž, počítací stroj, fa. J. Herzstark, Vídeň, fakturace	1928	5
	Totéž, řemenový pohon ke generátoru se střídavým proudem, fa. Heiniks Erben, Přerov a Rindskopf & Söhne, Mstišov, mj. obchodní nabídky, nákup, fakturace, instalace, plány (2 ks, papír, rukopis, 46 x 70 cm, 46 x 70 cm)	1928 - 1930	5
110	Totéž, mercerisační stroje, fa. Paul Schneider, Liberec, mj. fakturace, splátky, přeprava	1928 - 1930	5
111	Totéž, skládací stroj s navíjením na válec, fa. Rossweiner Maschinenfabrik A. G., Rosswein, mj. objednávky, fakturace, splátky	1928 - 1930	5
112	Totéž, požehovací stroj, fa. Paul Schneider, Liberec, mj. nákup, přeprava, fakturace, splátky, plány (2 ks, papír, modrotisk, 46 x 53 cm, 43 x 62 cm)	1928 - 1930	5
113	Totéž, větrací zařízení, fa. H. Simmon, Opava, mj. fakturace, přeprava, splátky, plány (3ks, papír, modrotisk a rukopis, 26 x 18 cm, 26 x 18 cm, 75 x 53 cm)	1929	5
114	Totéž, váha, fa. N. Langer & Söhne, Libina, obchodní nabídka	1929	5

115	Totéž, sací stroj, fa. Zöptaur und Stefanauer Bergbau- und Eisenhütten – Aktiengesellschaft, Štěpánov, mj. obchodní nabídky, fakturace, přeprava	1929	5
116	Totéž, vozíky na bělidlo, fa. Valentin Jaeggle, Trutnov, mj. objednávky, přeprava	1930	5
117	Totéž, namáčecí sud, fa. Valentin Jaeggle, Trutnov, fakturace	1930	5
118	Totéž, mercerisační stroj, fa. Kaulfersch & Queiser, Rochlice, mj. obchodní nabídky	1930	5
119	Totéž, náhradní součástky do pracích strojů, fa. David Zwicker, Svitavy, mj. fakturace, přeprava	1931	5
120	Totéž, součástky, fa. Rudolf Procházka, Šumperk	1931	5
121	Totéž, náplně, fa. Willibald Lublich, Šumperk	1931	5
122	Totéž, součástky pracích strojů, fa. Kama – Werke, Liberec, mj. fakturace, přeprava	1931	5
123	Totéž, součástky pracích strojů, fa. Heiniks Erben, Přerov, mj. obchodní nabídky, fakturace, plány (6 ks, papír, modrotisk a rukopis, 22 x 28 cm, 84 x 55 cm)	1931	5
124	Totéž, váhy, fa. Carl Urbaschek, Šumperk, mj. obchodní nabídky, fakturace	1931	5
125	Totéž, hybná kladka s ložisky, fa. Heiniks Erben, Přerov, mj. fakturace	1931	5

126	Totéž, váhy, fa. C. Schember, Olomouc, obchodní nabídky, fakturace, 2 ks fotografií	1931	6
127	Totéž, čerpadlo, fa. Sigmund Pumpen, Olomouc – Lutín, mj. obchodní nabídky, objednávky, fakturace, plány	1931 – 1932	6
128	Totéž, stroj s elektromotorem na kontrolování zboží, fa. Adolf Polzer, Oskava, a fa. Nordmährische elektrizitäts – gesellschaft, Šumperk, mj. fakturace	1931 - 1932	6
129	Totéž, sušící stroj na bavlněnou přízi, doklady o nákupu součástek	1932	6
130	Totéž, pohon ke stroji sušícímu přízi, fa. Heiniks Erben, Přerov, mj. fakturace, přeprava	1932 - 1933	6
131	Totéž, mlátička, fa. Ed. Löhnert & Sohn, Velká Štáhle, mj. obchodní nabídky, instalace, fakturace	1934	6
132	Totéž, vozy s gumovými koly, fa. Johann Richter, Šumperk	1936 - 1939	6

b) Stavební dokumentace

133	Stavba a přístavba skladů, mj. rozpočty, účty, plány (10 ks, papír, modrotisk a rukopis, 21 x 34 cm, 67 x 38 cm)	1922 - 1929	6
134	Výstavba mandlovný, mj. účty, rozpočty, faktury, mzdy, plány (5 ks, papír, rukopisy, 33 x 21cm, 62 x 50 cm)	1926 – 1927	6

135	Výstavba domu pro úředníky, č.p. 77, mj. účty, faktury, rozpočty, mzdy, plány (17 ks, papír, průklepový papír, modrotisk, kolorovaný rukopis, rukopis, 25 x 19 cm, 60 x 38 cm)	1926 – 1927	6
136	Výstavba škrobárny, mj. účty, faktury, přeprava, mzdy, plány (2 ks, papír, kolorovaný rukopis, 36 x 39 cm, 56 x 37 cm)	1927	6
137	Výstavba mercerisačního oddělení, účty, faktury, plány (2 ks, papír, kolorovaný rukopis, 37 x 22 cm, 59 x 41 cm)	1928	6
138	Výstavba napáječky, fakturace	1928	6
139	Rozšíření bělidla kusového zboží, mj. fakturace, účty	1929	6
140	Výstavba kůlen k obytným domům č.p. 61 a 150 v Oskavě, mj. účty, povolení, fakturace	1929 – 1930	6
141	Přestavba staré mandlovny, mj. účty, přeprava, fakturace	1930	6
142	Výstavba nové čistící stanice, mj. projektová dokumentace, plány (4 ks, papír, kolorovaný rukopis, 63 x 34 cm, 146 x 34 cm)	1930	6
143	Oprava komínu, mj. fakturace, doprava	1930	6
144	Úprava staré půdy na sušárnu plátna, fakturace, přeprava, mzdy	1931	6

145	Přístavba místnosti pro kyselení kusového zboží, mj. fakturace, splátky, plán (1 ks, papír, kolorovaný rukopis, 58 x 34 cm)	1931 – 1932	6
146	Drobné opravy a investice	1931 - 1933	6
147	Výstavba střechy nad skladem pro uhlí, mj. povolení, fakturace, plán (1 ks, papír, kolorovaný rukopis, 54 x 34 cm)	1935 – 1936	6
148	Stavební dokumentace podnikových prostor	[1939]	6
149	Úprava stavebních objektů č. p. 3, 4, 5 a 7 v Oskavě, mj. popis stavby, plány (4 ks, 21 x 30 cm, 21 x 30 cm)	1940	6
150	Výstavba silážní jámy pro zelené krmivo, mj. projektová dokumentace, plány (2 ks, papír, kolorovaný rukopis, 21 x 30 cm, 21 x 30 cm)	1941	6

5. Obchod

151	Prospekty kotlů	1898 – 1900	7
152	Ceník pracovních oděvů	1944	7
153	Prospekt na mořidla obilí	[1944]	7
154	Korespondence s firmou Heinrich Weipert, Radvanec u Boru	1943	7
155	Korespondence se zbrojařským velitelstvím v Opavě	1943	7
156	Korespondence s firmou Barthel K.H. & co., Svitavy	1944	7

157	Korespondence s firmou Baumheier R. - Kon. Ges., Ožice	1944	7
158	Korespondence s firmou Bergmann Moritz, Ústí nad Labem	1944	7
159	Korespondence s firmou Blumayer Rosl, Svitavy	1944	7
160	Korespondence s firmou Böhme Fettchemie GMBH, Kamenice	1944	7
161	Korespondence s firmou Budig & co., Svitavy	1944	7
162	Korespondence s firmou Buhl Alberti – A.G., Staré Město	1944	7
163	Korespondence s firmou Dietze Josef & Lewinsky Hans, Ústí nad Labem	1944	7
164	Korespondence s firmou Fachgruppe Bastfaserindustrie, Berlín	1944	7
165	Korespondence s firmou Fahrbereitschaftsleiter Kroboth, Šternberk	1944	7
166	Korespondence s firmou Fengler Erwin, Opava	1944	7
167	Korespondence s firmou Ficker Adalbert, Moravský Beroun	1944	7
168	Korespondence s firmou Fischer Josef, Šumperk	1944	7
169	Korespondence s firmou Franz C. - Liemert, Jilovnice	1944	7

170	Korespondence s firmou Gebrüder Rücker, Liberec	1944	7
171	Korespondence s firmou Gebrüder Schiel, Rýmařov	1944	7
172	Korespondence s firmou Glammer Theodor, Javorník	1944	7
173	Korespondence s firmou Grammes Johann, Šternberk	1944	7
174	Korespondence s firmou Grohmann Ed., Vrbno	1944	7
175	Korespondence s firmou Gröger & Co., Šternberk	1944	7
176	Korespondence s firmou Hanker Wilhelm, Libina	1944	7
177	Korespondence s firmou Hauff & Pusch, Vroclav	1944	7
178	Korespondence s firmou Heidenreich Rudolf, Libina	1944	7
179	Korespondence s firmou Hoffmann Stephan, Berlín	1944	7
180	Korespondence s firmou Chemische Werke, Ústí nad Labem	1944	7
181	Korespondence s firmou I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft, Krnov	1944	7
182	Korespondence s firmou Jlichmann Robert, Červená Voda	1944	7
183	Korespondence s firmou Kalle & Co., Wiesbaden – Biebrich.	1944	7
184	Korespondence s firmou Kauer Julius, Libina	1944	7

185	Korespondence s firmou Kaysan & Wagner, Kassel – Bettenhausen	1944	7
186	Korespondence s firmou Konetschny W., Šumperk	1944	7
187	Korespondence s firmou Kosmos, Šumperk	1944	7
188	Korespondence s firmou Krätschmer Hugo, Oskava	1944	7
189	Korespondence s firmou Langer Heinrich, Moravská Třebová	1944	7
190	Korespondence s firmou Langer Norbert & Söhne, Libina	1944	7
191	Korespondence s firmou Leinex, Berlín	1944	7
192	Korespondence s firmou Lublich Willibald & Sohn, Šumperk	1944	7
193	Korespondence s firmou Ludwig's Franz Söhne, Horní Benešov	1944	7
194	Korespondence s firmou Martinek, Přeřov	1944	7
195	Korespondence s firmou Moeskes Heinrich, Krnov	1944	7
196	Korespondence s firmou Müller Otto Jun., Krnov	1944	7
197	Korespondence s firmou Nejezchleb Franz, Brodek u Přeřova	1944	7
198	Korespondence s firmou Nimrichter Hieronymus, Šumperk	1944	7

199	Korespondence s firmou Nordmährische Elektrizitäts – Gesellschaft, Šumperk	1944	7
200	Korespondence s firmou Nowak Eugen, Brodek	1944	7
201	Korespondence s firmou Oberleithner's Ed. Söhne, Šumperk	1944	7
202	Korespondence s firmou Oberleithner & Co., Šumperk	1944	7
203	Korespondence s firmou Obermüller J., Hazlach	1944	7
204	Korespondence s firmou Olbrich, Bruntál	1944	7
205	Korespondence s firmou Optimit, Odry	1944	7
206	Korespondence s firmou Ostravia Schiffner & Co, Ostrava	1944	7
207	Korespondence s firmou Peter J., Ústí nad Labem	1944	7
208	Korespondence s firmou Philipp's Ferdinand Söhne, Horní Benešov	1944	7
209	Korespondence s firmou Plischke Johann & Söhne, Bruntál	1944	7
210	Korespondence s firmou Regenhart & Raymann, Jeseník	1944	7
211	Korespondence s firmou Reichsstelle Chemie, Berlín	1944	7
212	Korespondence s firmou Röhm & Haas, Darmstadt	1944	7

213	Korespondence s firmou Rolná Justa, Prostějov	1944	7
214	Korespondence s firmou Rösler Ernst, Šumperk	1944	7
215	Korespondence s firmou Rotter Johann, Rýmařov	1944	7
216	Korespondence s firmou Rucker Josef & Sohn, Rýmařov	1944	8
217	Korespondence s firmou Sattler August, Graz	1944	8
218	Korespondence s firmou Seidl I. & Comp., Sudkov	1944	8
219	Korespondence s firmou Seidl Oswald, Šumperk	1944	8
220	Korespondence s firmou Siegl Carl sen., Šumperk	1944	8
221	Korespondence s firmou Schay Wilhelm, Šumperk	1944	8
222	Korespondence s firmou Schlesische kohlenhandels-gesellschaft F. Kroner & Co., Opava	1944	8
223	Korespondence s firmou Schmidt's Ant. J. Söhne, Velké Losiny	1944	8
224	Korespondence s firmou Schmidt Josef, Menhartice	1944	8
225	Korespondence s firmou Schnaubelt Josef, Moravská Libina	1944	8
226	Korespondence s firmou Scholz Erwin, Liberec	1944	8
227	Korespondence s firmou Schöler Josef, Liberec	1944	8

228	Korespondence s firmou Schubert Alois, Šumperk	1944	8
229	Korespondence s firmou Schwab Karl, Třebořov	1944	8
230	Korespondence s firmou Stolle & Kopke, Rumburk	1944	8
231	Korespondence s firmou Storek Ignaz, Brno	1944	8
232	Korespondence s firmou Svatý J., Nová Paka	1944	8
233	Korespondence s firmou Sudetenländisches Kohlenkontor Bayer & Garthe, Opava	1944	8
234	Korespondence s firmou Teerfarbenwerke, Ústí nad Labem	1944	8

6. Daně

235	Daň činzovní	1938 – 1941	8
236	Daň důchodová	1946 – 1947	8
237	Daň občanská	1939 – 1942	8
238	Daň z obratu	1938 – 1946	8
239	Daň pozemková	1939 – 1942	8
240	Daň z přírůstku	1929 – 1938	8
241	Daň z příjmu	1939 – 1941	8
242	Daň živnostenská	1941 – 1942	8

243	Daňová přiznání	1938 – 1946	8
244	Protokol o uzavření smlouvy o řádném paušalizování daně z vodní síly	1926 - 1931	8
245	Návody na vyplnění daňových formulářů a zákoník pro občany Říše	1941	8
246	Daňové dobropisy	1944	8
247	Dorovnání daně výdělkové, pozemkové, domovní a důchodové	1946	8

III. Účetní materiál

1. Účetní knihy

248	Odpisy zastavěných pozemků	1939 – 1942	
249	Odpisy strojů a strojního zařízení	1939 – 1942	
250	Odpisy náradí a ostatního vybavení	1939 – 1942	
251	Hlavní kniha	1945	
252	Hlavní kniha	1945	
253	Věcné účty	1945	
254	Věcné účty	1947	
255	Věcné účty	1948	

2. Účetní spisy

256	Bilance	1938 – 1947	8
257	Totěž	1938 - 1947	9
258	Inventura	1945	9
259	Bilance pro podnik v Rejhoticích	1941 – 1943	10
260	Fa. Johann Ospald ručitelem fy. H. Krätschmer, mj. hypotéky, splátky	1919 - 1938	10
261	Válečné půjčky, mj. soupis dlužníků	1919	10
262	Česká banka – Union, Šumperk, mj. soupis akcií	1923	10
263	Faktury malých investičních prostředků, převážně s firmami s elektrotechnikou	1937 – 1940	10

IV. Mapy a plány

264	Plán soustruhu Drehbank -, Zábřeh, 1895, - , modrotisk, 48 x 61 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno	1895	10
-----	---	------	----

265	<p>Plán otáčivého pěti-válcového kalandru i s jeho pohonem</p> <p>Roll Matt & Frictions Calander mit 5 Walzen, Calander Antrieb</p> <p>-, Štěpánov, 1896, 1:5, 1:10, modrotisk kolorovaný, 70 x 45 cm, 94 x 56 cm, německy, 2 ks, nepoškozeno</p>	1896	10
266	<p>Plán zděného pilíře</p> <p>Mauerpfeiler</p> <p>-, Štěpánov, 1896, 1:10, modrotisk, 64 x 60 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1896	10
267	<p>Plán hvězdicových koleček</p> <p>Stirnräder</p> <p>-, Štěpánov, 1898, -, modrotisk, 107 x 67 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1898	10
268	<p>Stavební plán sušárny</p> <p>Bauplan für die Trockenanlage</p> <p>-, Vídeň, 1899, 1:50, kolorovaný modrotisk, 78 x 50 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1899	10
269	<p>Plán zvedacího zařízení</p> <p>Laufkatzeanlage</p> <p>Josef Kluge, Hostinná, 1900, -, modrotisk, 51 x 30 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1900	10
270	<p>Plány na obezdění parního kotle</p> <p>Einmauerungsplan eines Doppeldampfraumkessels</p> <p>Friedrich Herman Lange, Štěpánov, 1900 – 1925, 1:30, 1:40, kolorovaný modrotisk a rukopis, 117 x 83 cm, 32 x 23 cm, německy, 8 ks, nepoškozeno</p>	1900 – 1925	10

271	<p>Plán dřevěného podstavce pod cirkulárku Holzgestell zu den Kreiss -, Vídeň, 1902, -, modrotisk, 50 x 44 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1902	10
272	<p>Plán výstavby parního stroje Fundamentpaln zur Aufstellung der Dampfmaschine Valentin Jaeggle, Trutnov, 1905, -, kolorovaný modrotisk, 37 x 66 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1905	10
273	<p>Montážní plán hlavního proudu Montagezeichnung für den Haubantrieb Valentin Jaeggle, Trutnov, 1905, 1:50, kolorovaný modrotisk, 76 x 41 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1905	10
274	<p>Plán strojního zařízení bělidla Bleicherei Anlage -, Žitava, 1913, -, modrotisk, 54 x 37 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1913	10
275	<p>Situační a polohový plán bělidla v Rejhoticích Situationsplan über die Bleich und Appreturanstalt in Reutenhau -, Šumperk, 1926, 1:500, kolorovaný rukopis na pauzovacím papíře, 21 x 34 cm, 48 x 41 cm, německy, 2 ks, potrhané</p>	1926	10
276	<p>Plán autogaráže Plan über die Erbauung einer Autogarage Josef Winkler, Nemrlov, 1929, kolorovaný rukopis, 39 x 34 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno</p>	1929	10

277	Geometrický polohopisný plán Geometrischer Plan Vilém Pilhatsch, Uničov, 1936, 1:250, kolorovaný rukopis na ozalytu, 21 x 34 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno	1936	10
278	Plán chlorovacího a bělicího zařízení Chlorierbleichanlage -, Vídeň, 1937 – 1939, 1:25, 1:5, modrotisk a kolorovaný rukopis, 52 x 70 cm, 40 x 52 cm, německy, 5 ks, nepoškozeno	1937 – 1939	10
279	Situační plán bělidla a úpravny v Oskavě a v Rejhoticích Situationsplan Bleiche und Appretur Oskau, Lageplan der Bleiche und Appretur Reutenhau -, -, [1938], 1:500, 1:250, rukopis, 60 x 45 cm, 46 x 38 cm, 73 x 48 cm, německy, 3 ks, nepoškozeno	[1938]	10
280	Plán vodního kalandru Wasserkalander -, Olbersdorf u Žitavy, [1938], 1:20, kolorovaný modrotisk, 41 x 57 cm, německy, 1 ks, nepoškozeno	[1938]	10

V. Dokumety majitele

281	Vysvědčení o vykonané topičské zkoušce Johanna Ospalda	1897	11
282	Členský průkaz Johanna Ospalda ve Svazu rakouských průmyslníků	1900 – 1901	11

283	Svatební smlouva Johanna Ospalda a Marie Wachutkové	1902	11
284	Oddací list Johanna Ospalda a Marie Wachutkové	1902	11
285	Přestavba vily Johanna Ospalda, mj.katalogy, ceníky, nákresy (7 ks, papír, kolorovaný rukopis, 33 x 21 cm, 334 x 21 cm, 30 x 20 cm)	1933	11
286	Zemědělské hospodářství Johanna Ospalda, obilné mléčné a hospodářské výkazy zemědělce	1941 - 1950	11
287	Zemědělské hospodářství Johanna Ospalda, dodávky dobytka a uzávěrkové listy	1941 – 1951	11
288	Totéž, mj. inventury, soupisy, sčítací lístky, pomůcka pro převádění starých plošných měr, plán (1 ks, průklepový papír, rukopis, 43 x 54 cm)	1942 - 1947	11
289	Kvitanční knížka pro vklad společenského podílu Marie Ospaldové	1944	11
290	Korespondence s J. Wiedermannem	1900	11
291	Korespondence s Josefem Preissem	1900	11
292	Korespondence s Franzem Heinischem	1901 – 1907	11
293	Korespondence s p. Weiglem ..	1911	11
294	Jiná osobní korespondence	1902 – 1939	11

VI. Jiné

295	Příspěvky římskokatolické církvi	1940 – 1941	11
296	Noviny Hospodář, roč. 1, čís. 1, 5. června 1946	1946	11
297	Seznam zaměstnanců fy. N. Langer, Oskava - Mostkov	[1946]	11

Jmenný rejstřík

Odkaz na inventární čísla

B

Barthel K.H.	156
Baumheier R.	157
Beckert Eduard	7
Bergbau Stefanauer	95, 115
Bergbau Zepteur	95, 115
Bergmann Moritz	158
Blumayer Rosl	159
Buhl Alberti	162

D

Dietze Josef	163
--------------	-----

F

Fengler Erwin	166
Ficker Adalbert	167
Fischer Josef	168
Franz C.	169
Franz Ludwig	193

G

Garvens W.	88
Glammer Theodor	172
Grammes Johann	173
Grohmann Ed.	174
Gröger	175

H

Hanker Wilhelm	176
Haas	212
Hauff	177

Heidenreich Rudolf	178
Heiniks Erben	98, 109, 123, 125, 130
Heinisch Franz	292
Herzstark J.	109
Hora Th.	100
J	
Jaeggle Valentin	82, 96, 103, 107, 116, 117, 272, 273
Jllichmann Robert	182
K	
Kauer Julius	184
Kaulfersch	118
Kaysan	185
Kluge Josef	269
Konetschny W.	186
Krätschmer Hugo	188, 260
Kroner F.	222
L	
Lange Friedrich Herman	270
Langer Heinrich	189
Langer Norbert	44, 114, 190, 297
Lewinsky Hans	163
Löhnert Ed.	131
Lublich Willibald	121, 192
M	
Marx Karl	85, 87, 97
Moeskes Heinrich	195
Müller Otto	196

N

Nejezchleb Franz	197
Nimrichter Hieronymus	198
Nowak Eugen	200

O

Oehme Oskar	3, 4
Oberleithner Ed.	201
Obermüller J.	203
Ospald Johann	1, 2, 7, 8, 283, 284, 285, 286, 287
Ospaldová (Wachutková) Marie	283, 284, 289

P

Peter J.	207
Phillip Ferdinand	208
Pilhatsch Vilém	277
Plischke Johann	209
Polze Adolf	128
Preiss Josef	291
Procházka Rudolf	120
Pumpen Sigmund	127
Pusch	177

Q

Queise	118
--------	-----

R

Raymann	210
Regenhardt	210
Richter Johann	132
Richter Otto	3, 4
Rindskopf	109

Rolná Justa	213
Rotter Johann	215
Röhm	212
Rösler Ernst	214
Rücker Josef	170, 216
S	
Sattler August	217
Seidl I.	218
Seidl Oswald	219
Schay Wilhelm	221
Schember C.	126
Schiel	171
Schmidt Ant. J.	223
Schmidt Josef	224
Schmidt R.	108
Schnaubelt Josef	225
Schneider Paul	84, 104, 106, 107, 110, 112
Scholz Erwin	226
Schöler Josef	227
Schönbeck, Ed.	105
Schubert Alois	228
Schwab Karl	229
Siegl Carl	220
Sigmunn Franz	144
Simmon H.	94, 113
Spitzer V.	86
Storek Ignaz	231
Svatý J.	232

U

Ulrich Friederich	3, 69
Urbaschek Carl	124

V

Vogel Josef	90
-------------	----

W

Wagner	93, 185
Wachutková (Ospaldová) Marie	283, 284, 289
Waldek	93
Weigel	293
Weipert Heinrich	154
Wiedermann J.	290
Winkler Josef	276

Z

Zwicker David	119
---------------	-----

Místní rejstřík

Odkaz na inventární čísla

B

Bedřichov	47
Berlín	164, 179, 191, 211
Brno	11, 12, 32, 33, 86, 88, 231
Brodek	200
Brodek u Přerova	197
Bruntál	204, 209

Č

Červená Voda	182
--------------	-----

G

Graz	217
------	-----

H

Hazlach	203
Horní Benešov	193, 208
Hostinná	269

Ch

Chrastava	85, 87, 97
-----------	------------

J

Javorník	172
Jeseník	210
Jilovnice	169

K

Kamenice	160
Krnov	181, 195, 196

L

Libina	44, 114, 176, 178, 184, 190, 225
Liberec	84, 104, 105, 106, 107, 110, 112, 122, 170, 226, 227
Loučná nad Desnou	19

M

Menhartice	224
Moravská Třebová	189
Moravský Beroun	167
Mostkov	297
Mstišov	109

N

Nemrlov	276
Nová Paka	232

O

Odry	205
Olomouc	100, 126, 127
Opava	3, 7, 15, 16, 23, 24, 113, 155, 166, 233, 222,
Oskava	1, 2, 7, 8, 39, 41, 43, 44, 45, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 128, 188, 279

Ostrava	206
Ožice	157
P	
Praha	13, 14, 34, 93
Prostějov	213
Přerov	98, 109, 123, 125, 130
R	
Radvanec u Boru	154
Rejhotice	3, 5, 6, 19, 65, 69, 259, 275, 279
Rochlice	118
Rosswein	91, 92, 111
Rumburk	230
Rýmařov	171, 215, 216
S	
Sobotín	81
Staré Město	162
Sudkov	218
Svitavy	119, 156, 159, 161
Š	
Šternberk	10, 26, 36, 70, 165, 173, 175
Štěpánov	95, 115, 265, 266, 267, 270
Šumperk	9, 21, 83, 101, 102, 108, 120, 121, 124, 128, 132, 168, 186, 187, 192, 198, 199,

201, 214, 219, 220,
221, 228, 262, 275

T

Trutnov 82, 96, 103, 107, 116,
117, 272, 273
Třebařov 229

U

Uničov 25, 277
Ústí nad Labem 158, 163, 180, 234,
207

V

Varnsdorf 99
Velká Štáhle 131
Velké Losiny 90, 223
Videň 94, 109, 268, 271,
278
Vrbno 174
Vroclav 177

Z

Zábřeh 264

Ž

Žitava 274, 280

Přílohy

Záznam o vnitřní změně v evidenci NAD

Typ vnitřní změny

- **obecná**
pořádání a inventarizace archivního souboru
přemanipulace apod.
- **vnitřní úbytek**
 - části archivního souboru (zničením, nedohledáním, vnitřní skartací)
 - celého archivního souboru (zničením, přehodnocením významu)
 - celého archivního souboru nedohledáním

vnitřní přesun

- části archivního souboru do jiného souboru
- části archivního souboru se vznikem nového souboru
- celého archivního souboru do jiného souboru

vnitřní přírůstek

- části archivního souboru (dohledáním)
- celého archivního souboru (dohledáním)

Vybranou položku označte!

Číslo evidenčního listu NAD: 1257

Číslo evidenčního listu NAD :

–

Název fondu: Johann Osald, bělidlo a úpravna, Oskava

Metráž vnitřní změny:

nezpracovaná

zpracovaná

1, 50

z toho inventarizovaná

1, 50

Časový rozsah: (1870) 1892 – 1951

Číslo jednací:

Záznam o lokaci: 6. patro, sekce D, regál 86-87

Datum a podpis správce fondu:

Typ	<u>Evidenční jednotky</u>			Časový rozsah
	Počet/kategorie			
	N	Z	I	
Listiny do r. 1526 po r. 1526				
Úřední knihy a rukopisy	8	8		1908 – 1933
úřední knihy	8	8		1908 - 1933
rukopisy				
Podací protokoly				
Indexy, elenchy, repertáře indexy elenchy repertáře				
Kartotéky				
Typáře pečetidla razítka				
Kartony	11	11		(1870) 1892 - 1951
Fascikly (jen pro zprac. mat.)				
Mapy, plány, grafické listy	17	17		1895 – [1938]
mapy				
plány, výkresy	17	17		1895 - [1938]
grafické listy, kresby				
Foto, alba, svitkové filmy fotografie diapozitiv negativ alba svitkový film (pozitiv) svitkový film (negativ) mikrofiš, mikrofilm				
Filmy filmový pás (pozitiv) filmový pás (negativ) audiovizuální záznamy				
Zvukové záznamy mg.pásky, audiokazety gramofonové desky jiné				
Balíky balíky pořadače				
Digitální dokumenty				
Jiné				

Poznámka (bližší údaje vztahující se k vnitřní změně):

Ad 25: v roce 2012 zpracovala Pavla Lukešová, studentka archivnictví Katedry historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc, jako svou bakalářskou práci.

Záznam o vnitřní změně v evidenci NAD

Typ vnitřní změny

- **obecná**
pořádání a inventarizace archivního souboru
přemanipulace apod.
- **vnitřní úbytek**
 - části archivního souboru (zničením, nedohledáním, vnitřní skartací)
 - celého archivního souboru (zničením, přehodnocením významu)
 - celého archivního souboru nedohledáním

vnitřní přesun

- části archivního souboru do jiného souboru
- části archivního souboru se vznikem nového souboru
- celého archivního souboru do jiného souboru

vnitřní přírůstek

- části archivního souboru (dohledáním)
- celého archivního souboru (dohledáním)

Číslo evidenčního listu NAD: 1257

Číslo evidenčního listu NAD : 2183

–

Název fondu:

**Johann Ospald, bělidlo a úravna, Oskava
Moravolen, s. p. Šumperk**

Metráž vnitřní změny:

Nezpracovaná
0, 05

zpracovaná

z toho inventarizovaná

Časový rozsah: 1854 - 1945

Číslo jednací:

Záznam o lokaci:
7. patro, regál 1-3

Datum a podpis správce fondu:

Typ	<u>Evidenční jednotky</u>			Časový rozsah
	Počet/kategorie			
	N	Z	I	
Listiny do r. 1526 po r. 1526				
Úřední knihy a rukopisy	2			1854 – 1945
úřední knihy	2			1854 - 1945
rukopisy				
Podací protokoly				
Indexy, elenchy, repertáře indexy elenchy repertáře				
Kartotéky				
Typáře pečetidla razítka				
Kartony				
Fascikly (jen pro zprac. mat.)				
Mapy, plány, grafické listy mapy plány, výkresy grafické listy, kresby				
Foto, alba, svitkové filmy fotografie diapozitiv negativ alba svitkový film (pozitiv) svitkový film (negativ) mikrofiš, mikrofilm				
Filmy filmový pás (pozitiv) filmový pás (negativ) audiovizuální záznamy				
Zvukové záznamy mg.pásy, audiokazety gramofonové desky jiné				
Balíky balíky pořadače				
Digitální dokumenty				
Jiné				

Poznámka (bližší údaje vztahující se k vnitřní změně):

Ad 25: 0, 05 bm delimitováno do archivního fondu Moravolen, s. p. Šumerk

Z á p i s

o vnitřní skartaci ve fondu: **Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava, č. NAD 1257**

Při pořádání archivního fondu Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava č. NAD 1257 byla rovněž provedena vnitřní skartace, resp. přehodnocení dokumentární hodnoty archiválií Jako historicky bezcenné bylo vyloučeno 0,05 bm materiálu. Jednalo se převážně o poznámky, výpočty, multiplicitní, bezcenné účetní doklady [paragony] z let 1928 - 1944

Vzhledem k překartování zpracovaných archiválií došlo ke změně celkové metráže fondu.

Vnitřní skartaci provedla Pavla Lukešová studentka oboru archivnictví na Katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého Olomouc.

Kontrolu vnitřní skartace provedla Mgr. Milena Kallerová.

V Olomouci dne 17. května 2012

Tiráž

Zemský archiv v Opavě

V Olomouci 17. května 2012
Č.j.:

PROTOKOL O SCHVÁLENÍ ARCHIVNÍ POMŮCKY

Číslo listu NAD: **1257**

Číslo pomůcky

Návrh tiráže

Název fondu: Johann Ospald, bělidlo a úpravna, Oskava

Značka fondu: Ospald Oskava

Časové rozmezí: (1870) 1892 - 1951

Počet evidenčních jednotek: 36 (8 úředních knih, 11 kartonů, 17 plánů)

Počet inventárních jednotek: 297

Rozsah v bm: 1, 40

Stav ke dni: 17. 5. 2012

Fond zpracoval: Pavla Lukešová

Pomůcku sestavil: Pavla Lukešová

Počet stran: 68

Inventář schválil: **PhDr. Karel Müller**

Příloha: Zápis o vnitřní skartaci ze dne 17. května 2012

Pomůcku posoudili: Mgr. Milena Kallerová

Pomůcku schválil:

Vedoucí II. oddělení:

Resumé

Dieses Findbuch in Form von Inventar bietet den Forschern eine Möglichkeit, in den Verkehr des Familienbleichmittels von Johann Ospald mit Sitz in Oskava im Gebiet Šumperk Einblick zu nehmen. Durch die überlieferten Unterlagen kann man beobachten, wie die Firma sich entwickelte und mit welchen Aufträgen sie sich beschäftigte. Der Betrieb konzentrierte sich zunächst an Bleichen, Färbungen und andere Behandlungen der Stoffe, am meisten durch den chemischen Mitteln. Zum Interessanten zählt die Reihe von Schriftstücken, die zum Beispiel die Maschinenausrüstung der Fabrik, die weitreichende Sammlung von den Aufbauplänen der Fabrikbetriebe oder die Inventare von der Ausstattung der Unterkunftshäuser für die Mitarbeiter dokumentieren.

Obwohl der Fond sich nicht in seiner Vollständigkeit überliefert hat, bietet es im Bereich von 1,4 bm eine ziemlich gute Quellenbasis für die nähere Forschung von der Fabrikerzeugung am Ende des 19. und in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts.